

Erätaukokeskustelu taloudellisesta eriarvoisuudesta

Vastuuviikko 2024

Etukäteen:

- kutsu väkeä paikalle noin 5-15: ketä kiinnostaa? kenen kannattaisi osallistua? miten saataisiin paikalle mahdollisimman monenlaisia ihmisiä?
- perehdy vähän aiheeseen, googlaile
- printtaa Rakentavan keskustelun pelisäännöt (useampi kappale, jotta ne on jokaisen nähtävillä) [Rakentavan keskustelun pelisäännöt - Erätauko \(eratauko.fi\)](https://www.rakentavan.fi/erätauko)
- asettele tuolit piiriin, laita piirin keskelle ”leirinuotioksi” kukkakimppu, kynttilä tms
- laita jokaisen tuolin alle paperin pala ja kynä oivalluksia varten
- ota mukaasi rannekello tai varmista, että pystyt seuraamaan ajan kulumista muuten kuin kännykkää vilkuilemalla
- ota mukaasi paperia. Kirjoita siihen nimikierroksen aikana kaikkien nimet istumajärjestyksessä. Keskustelun aikana voit tukkimiehenkirjanpidolla merkitä käytettyjen puheenvuorojen määrät – näet yhdellä silmäyksellä, kuka ei ole vielä puhunut ja kuka kenties dominoi.
- keskustelu on suunniteltu 1,5 h mittaiseksi. Sitä voi jatkaa halutessa esim. tee- tai kahvikupposen ääressä.

0 min

Sano vaikka näin:

Tervetuloa mukaan keskusteluun YK:n Agenda 2030:n kymmenennestä kestävästä kehityksen tavoitteesta, eli eriarvoisuuden vähentämisestä. Nimeni on NN ja toimin tämän keskustelun moderaattorina.

Tämä keskustelu liittyy ekumeeniseen ja eri kristittyjen yhteiseen Vastuuviikkoon, jonka aiheena on tänä vuonna eriarvoisuuden vähentäminen. Teema liittyy YK:n tavoiteohjelmaan Agenda 2030 ja tavoitteeseen numero 10, joka pyrkii yksilö- ja yhteiskuntatasolla saavuttamaan YK:n kestävästä kehityksen tavoitteet. Kristillisten kirkkojen ja yhteisöjenkin tulee kantaa vastuunsa.

Olemme kaikki luotuja Jumalan kuvaksi, kukin omalla tavallamme. Tämä tarkoittaa sitä, että kukaan ei ole toista arvokkaampi tai tärkeämpi. Silti ihmisiä syrjintään eri perustein. Eriarvoisuutta pidetään ongelmana itsessään, mutta sillä on myös laajat seuraukset, niin kotimaassa kuin globaalisti.

Yksi näkökulma siihen, että kaikilla ihmisillä on sama arvo, on pysähtyä pohtimaan taloudellista eriarvoisuutta: mitä se merkitsee meille, miten se vaikuttaa siihen, miten näemme ja kohtelemme toisiamme, millaiset edellytykset meillä on vähentää eriarvoisuutta, jne.

Meidän ei tarvitse ratkaista koko kysymystä – riittää, että meille syntyy uusia ajatuksia ja ymmärrys aihepiiristä lisääntyy.

Hyödynnämme tässä keskustelussa Sitran kehittämää Erätauco-menetelmää. Olennaisena osana siihen kuuluu Rakentavan keskustelun pelisäännöt.

1. Kuuntele toisia, älä keskeytä tai käynnistä sivukeskusteluja.

Jokaisella täytyy olla mahdollisuus rauhassa kertoa omista näkemyksistään. On tärkeää, että emme keskeytä toisiamme emmekä supise vierustoverin kanssa. Kuunteleminen on vähintään yhtä tärkeää kuin puhuminen. Yhteen puheenvuoroon riittää yksi pointti.

2. Liity toisten puheeseen ja käytä arkikieltä.

Liittyminen toisten puheeseen tarkoittaa sitä, että voit jatkaa toisen kokemuksesta ja kertoa, miten oma kokemuksesi on samanlainen tai erilainen. Tämä toteutuu jo, kun käytämme rohkeasti toistemme etunimiä, tyyliin: Tuosta, mitä NN sanoi, minulle tuli mieleen... Jos joku asia on jo sanottu ääneen, sitä ei tarvitse toistaa. Kerro jokin uusi näkökulma.

3. Kerro omasta kokemuksesta.

Jotta voimme ymmärtää paremmin käsiteltävää asiaa ja toisiamme, niin on hyvä puhua omista kokemuksista. Tämä tarkoittaa, että kerrotaan toisille, mitkä asiat, tapahtumat ja tilanteet ovat vaikuttaneet omiin näkemyksiin. Emme siis puhu yleisellä tasolla, vaan omista kokemuksistamme käsin. Kun puhumme omista kokemuksista ja saamme kuulla toisten kokemuksista, niin ymmärryksemme laajenee. Oivallamme ehkä jotain uutta.

4. Puhuttele muita suoraan ja kysy heidän näkemyksiään.

Yhteisen keskustelun muodostumista helpottaa, kun osoitamme sanamme toisille keskustelijoille, puhuttelemmme toisiamme ja kysymme suoraan toisten näkemyksiä. On parempi kysyä kuin jäädä miettimään, että mitähän se ja se tarkoitti ja vetää siitä tulkintoja.

5. Ole läsnä ja kunnioita toisia sekä luottamuksen ilmapiiriä.

Dialogissa on tärkeää, että keskitytään kokonaan toisiimme ja käsitellyn asian ymmärtämiseen. Ei katsota keskustelun aikana toista näyttöä tai somejuttuja, keskitytään tähän hetkeen. Pidetään keskustelu luottamuksellisena. Yleisellä tasolla voit kertoa, että olet osallistunut tällaiseen keskusteluun ja siitä, mitä olemme keskustelleet, mutta ei puhuta siitä, että kuka on sanonut ja mitä. Kunnioitetaan ihmisten erilaisia näkemyksiä.

6. Etsi ja kokoa. Työstä rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja etsi piiloon jääneitä asioita.

Dialogin on tarkoitus olla turvallinen tilanne, jossa voidaan myös käsitellä ristiriitoja. Meidän ei tarvitse olla samaa mieltä eikä löytää mitään kaiken kattavaa ratkaisua. Dialogissa on tilaa kuuntelulle, pohdiskelulle ja sille, että oma ymmärryksemme laajentuu. Lisäksi on tärkeää etsiä asioita, jotka syystä tai toisesta ovat jääneet huomaamatta. Lopuksi voimme tutkia, miten keskustelussa esiin tulleet näkökulmat liittyvät toisiinsa.

Voimmeko sitoutua näihin sääntöihin?

(joku sanoo jotain tai nyökyttelyä)

Hyvä!

10 min

Käydään nyt kierros, jossa kerrot oman etunimesi ja sen, että milloin viimeksi olet kohdannut ihmisen, joka juuri on muuttanut Suomeen.

(kierros – muista kiittää nimeltä jokaista osallistujaa puheenvuoron jälkeen)

15 min

Sano vaikka näin:

Luen seuraavaksi lyhyen alustuksen keskustelullemme. Alustus on SEN:n verkkosivuilla olevasta Vastuullisuuskirjasta ja kymmenennestä tavoitteesta.

Se, että jotkut ihmiset ovat köyhiä ja jotkut rikkaita, on asia, jota lapset spontaanisti pitää epäoikeudenmukaisena ja vääränä. Opimmeko aikuisina, että tämän tosiasian olisi hyväksyttävämpää? Eriarvoisuuden vähentäminen ei kuulunut Vuosituhannen kehitystavoitteisiin. Se on sisällytetty Kestävän kehityksen tavoitteisiin siksi, että eriarvoisuutta pidetään ongelmana itsessään, että siksi, että eriarvoisuuden vähentäminen on köyhyyden torjunnan väline. Kun rikkaiden ja köyhien välinen kuilu kasvaa yhteiskunnassa liian suureksi, se voi heikentää ihmisten välistä luottamusta ja ihmisten luottamusta päätöksentekijöitä kohtaan. Tällä tavoin suuri eriarvoisuus voi vaikuttaa kielteisesti myös demokratiaan. Epävarmuus ja muukalaisviha voivat myös lisääntyä eriarvoisuuden vuoksi, konfliktitasot voivat lisääntyä ja äärimmäinen köyhyys johtaa ympäristön hyväksikäyttöön. Tärkeä toimenpide eriarvoisuuden vähentämiseksi on veropolitiikka, joka auttaa tasavertaistamaan yhteiskuntaa, missä suurivaraiset ja suurituloiset maksavat eniten veroja. Myös hyvät ja oikeudenmukaiset hyvinvointijärjestelmät, kuten eläkkeet, sosiaaliturvaoikeudet sekä terveydenhuolto- ja koulutusjärjestelmät, ovat ratkaisevan tärkeitä. Köyhissä maissa talouskasvu on tärkeää, mutta tämän kasvun on oltava osallistavaa esimerkiksi maksamalla työntekijöille palkkaa, jolla voi elää. Maailmanlaajuisesti tarvitsemme taloudellista avoimuutta, joka mahdollistaa varakkaimpien ihmisten ja suurten monikansallisten yritysten verotuksen. Meillä on paljon tietoa siitä, mitä eriarvoisuuden vähentäminen vaatii, mutta sen toteuttaminen vaatii suuria muutoksia useilla eri tasoilla. Ehkä tärkein kysymys on, onko poliitikoilla ja ihmisillä tahtoa muutokseen?

Profeetta Amos oli aktiivinen Israelissa noin 750 vuotta e.Kr. Tämä oli aikaa, jolloin maa, jota kutsutaan myös pohjoiseksi kuningaskunnaksi, koki suhteellisen paljon rauhaa ja vaurautta sekä sotilaallisen että taloudellisen menestyksen ansiosta. Vauraus ei kuitenkaan ollut kaikkien saatavilla; vaikutusvaltainen eliitti lisäsi vaurauttaan köyhien kustannuksella. Näin Amos kuvailee rikkaiden elämää: ”Te makaatte norsunluuvuoteillanne ja loikolette leposohvillanne. Te syötte karitsoita laumasta ja juottovasikoita karsinasta.” (Aamos 6:4). Tosiasia on, että heidän varallisuutensa perustuu epäoikeudenmukaisuuteen ja vallan

väärinkäyttöön; he sortavat vähävaraisia ja riistävät köyhiä (Aamos 4:1). He käyvät epärehellistä kauppaa ja pakottavat köyhät taloudelliseen orjuuteen (Aamos 8:4–6).

Kokemus on osoittanut, että talouskasvu tuo usein mukanaan kasvavaa eriarvoisuutta, niin yksilöiden kuin ryhmittymien välillä. Taloudellinen eriarvoisuus johtaa vastaa²viin sosiaalisiin eroihin ja ihmisten arvottamiseen sen mukaan, mitä heillä on ja mitä he kuluttavat. Aamoksen mielestä epätasa-arvoon ja vallan väärinkäyttöön perustuva hyvinvointi ei ole kestävä, ja se on Jumalan tuomion alainen ja tuomittu epäonnistumaan. On kuitenkin olemassa vaihtoehto: ”Pyrkikää hyvään, älkää pahaan, jotta saisitte elää!” Aamos ilmoittaa. Ja hän lisää: ”Saattakaa kaupunginportissa oikeus voimaan.” (Aamos 5:14–15). Tasa-arvo edellyttää hyviä ja tasa-arvoisia suhteita. Kestävyys edellyttää lisäksi oikeudenmukaisuutta ja rauhaa, ei vähintään taloudessa ja politiikassa.

Sano vaikka näin:

Ota nyt pari siitä vierestä ja juttele hetki siitä, millaisia ajatuksia alkukierros ja alustus sinussa herättivät. Aikaa tähän on noin viisi minuuttia. Huolehtikaa siitä, että molemmat saavat puhua.

25 min

Sano vaikka näin:

Nyt olisi tosi kiva kuulla, mitä olette jutelleet, millaisia ajatuksia teillä on taloudellisesta eriarvoisuudesta. Kuka haluaisi aloittaa?

(Seuraa sitä, että kaikki parit saavat kertoa sen, mistä juttelivat. Keskustelu voi virrata vapaasti eteenpäin. Huolehdi siitä, että kaikki saavat puhua. Sano vaikka: Ennen kuin annan sinulle puheenvuoron, niin kysyn teiltä, jotka ette ole vielä jakaneet ajatuksia, millaisia mietteitä teillä on. Jos tuntuu siltä, että keskustelua ei synny, voit hakea vauhtia pariporinan kautta. Voitte myös päättää, minkä näkökulman käsittelemiseen keskitytte.)

Mahdollisia lisäkysymyksiä:

- Miten me aikuiset voisimme tulla tietoisemmiksi siitä eriarvoisuudesta, jonka usein hyväksymme, ja mitä vaadittaisiin näiden asenteiden muuttamiseksi yhteiskunnassa?
- Mitä voimme oppia Aamoksen profetioista sosiaalisesta eriarvoisuudesta, ja miten näitä ajatuksia voidaan soveltaa nykymaailmassa oikeudenmukaisemman yhteiskunnan luomiseksi?
- Mitä konkreettisia askeleita voidaan ottaa tuloerojen kaventamiseksi ja taloudellisen avoimuuden edistämiseksi sekä paikallisella että globaalilla tasolla, ja kenen vastuulla on ajaa näitä muutoksia?
- Miten eriarvoisuus vaikuttaa luottamukseen poliittisia johtajia ja demokratiaa kohtaan, ja mitä toimia voitaisiin tehdä luottamuksen vahvistamiseksi yhteiskunnassa, jossa taloudelliset kuilut ovat suuria?
- Miten voimme tasapainottaa talouskasvun tarpeen sen varmistamiseksi, että tämä kasvu on osallistavaa ja hyödyttää kaikkia väestöryhmiä, erityisesti köyhemmissä maissa?

- Mitkä paikallisyhteisösi toimijat auttavat vähentämään kansalaisten välistä taloudellista eriarvoisuutta? Voitko mitenkään vahvistaa tätä työtä?
- Voitko mitenkään nostaa eriarvoisuutta (paikallisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti) poliittiselle asialistalle

75 min

Sano vaikka näin:

Kiitos hyvästä ja rakentavasta keskustelusta! Seuraavaksi jaamme sen, mitä oivalluksia keskustelusta syntyi. Pohdi hetki ihan itse, mitä sinä olet oivaltanut. Kirjoita sitten ajatuksesi paperille, jonka löydät tuolisi alta.

80 min

Sano vaikka näin:

Nyt näyttää siltä, että kaikki ovat kirjoittaneet oivalluksensa. Nyt saamme kuulla nämä oivallukset.

(Ryhmästä riippuen voit pyytää keskustelijoita lukemaan oivallukset itse tai voit kerätä oivallukset ja lukea ne itse ääneen.)

Oivallusten jakamisen jälkeen sano, vaikka näin:

- Millaisia ajatuksia nämä ajatukset ja oivallukset herättivät teissä?
- Miltä tämä Erätauko-keskustelu ja aihe tuntui? Kenen kanssa keskustelua olisi hyvä jatkaa ja mistä aiheesta?
- Minkälainen fiilis tai tunnelma teille jäi tästä keskustelusta?

89 min

Sano vaikka näin:

Kiitos hyvästä keskustelusta. Voimme lopettaa illan yhteiseen Herran siunaukseen.